

הלכות שבת סימן שסג

משלש לארץ (תה"ד סימן עה): ח (כט) 'לחי שעשאו' (ד) מצעי אשרה, (ל) פשר: ט (ס) פבין שפנראית בליטת הלחי לעומדים בתוך המבוי (לא) 'ואינה נראית לעומדים בחוץ, פבין שפנראית לעומדים בחוץ (לב) נגד חלל המבוי (תוס' והרא"ש פ"ק דעירובין) 'ואינה נראית (לג) לעומדים בפנים, פשר: י (לד) שהרחיקו מהכחל שלשה (לה) או שהגביהו מהארץ שלשה, פסול. 'ואם הגביהו פחות משלשה, אף-על-פי שאין בו אלא שבעה ומשהו, (לו) פשר: יא אפלו לא עשאו לשם לחי אלא (לז) שגזרמן לו שם מאליו, פשר, 'בבלבד שישמכו עליו מערב-שבת, אקבל לא סמכו עליו מערב-שבת, (לח) גגון שהיה שם לחי אחר ונפל בשבת ובאים עכשו לסמך על זה, לא. (אבל לא היה שם לחי אחר מערב-שבת, (לט) פאלו סמכו עליו דמי' (כ"ב בשם רש"י והג"א והמגיד פט"ו): יב (מ) גלחי העומד (מא) מאליו, אפלו סמכו עליו מערב-שבת, אם המבוי רחב יותר משמונה אמות, 'אם הלחי בולט לתוכו (מב) ארבע אמות אינו נדון משום לחי וצריך לחי אחר להתירו, 'וינעמדינו ברוח שפגנודו; 'ואם ירצה להעמידו אצלו, יעשנו 'מעט עב' (סג) או דק יותר מהבליטה³⁶ כדי שיחא נכר שהוא

ע"ל קג"ט ב שם ה' ויכר הונא ברה דרב הושע ז' ב' ק"ה (3) ח שם כ"ב פפא ובה(4) ו שם כ"ב הונא ברה דרב הושע ז' ק"ה (5)

באר היטב

ע"ש, וכ"כ ת"ט, ע"ש. ועין בתשובת שו"ת ח"ב ס"ח: (7) מצעי. דכיון דלא בעי אלא שער וזקא לא החמירו חכמים, תוספות. ועין ט"ו ובי"א: (ס) בין.

משנה ברורה

באור הלכה

* אכל לא סמכו עליו וכו'. ודוקא בלחי, אבל במחיצה גמורה מבאר בפוסקים דמהני אפלו לא סמכו עליו מערב-שבת. ועין פרי-מגדים שפסקת אף הדין לענין צורת הפתח אם בשבת שעברה לא רצו אנשי העיר לטלטל על-ידו, אם מטר לסמוך על זה בשבת הבאה קשלו חשבו מערב-שבת לסמוך עליו³⁴. ודע, דאפלו הא אסור בהנאה? יש לומר, כיון דהלחי אינו אלא לצורך מחיצה, ובה גופא לא משתמש במידו, לא חשיב הנאה מה שנהנה על-ידיה התר טלטול³⁵. [בית-מאיר, ע"ש]: (ל) פשר. השעם, משום דכיון דלחי אין צריך שער, דבכל-שהוא סגי, ויכול לילב בסעיף ג, אפלו מצעי אשרה מהני, אף-על-גב דעצי אשרה עומד לשרפה וקמאן דשרוף דמי ומקמת בתות שעורה, מכל מקום היא לא בעי שער. ואף-על-גב דהא מכל מקום בעי על-גל-פנים שער בגבהו עשרה טפחים? כיון דיכול לעשותו קו דק מאד של כל-שהוא, (מ) לא החמירו חכמים בשער וזקא כי האי. ועוד תרצו בזה, (סג) דבכלחי, אפלו היה נעוץ העץ לאפר והיה מגביל לאפר ומדבק לכחל גם-כן חשיב לחי, ובלבד שלא יהא נטל ברוח, ולכן אין נפסל מחמת שער לשרפה: ט (לא) 'ואינה נראית לעומדים בחוץ. כגון שהעמיד הלחי (כו) רחבו לצד ארכו של מבוי ולא משך קצה רחבו קמצא כלפי חוץ, אלא השנה חדו החיצון לעבי כחל המבוי, ודומה כמי שמוסיף על עבי הכחל ואינו נראה מבחוץ כלחי. אבל חדו הפנימי נראה לעומדים שם בפנים, כנה⁶: (לב) נגד חלל המבוי. כגון שנמתן כל הלחי לחוץ המבוי וחדו הפנימי עומד אצל עבי הכחל, אבל לא העמידו בשנה לשפת עבי הכחל של צד תוף המבוי, דאם-כן לא היה נראה כלחי אלא כמוסיף על הכחל אף להעומדים ברשות-הרבים, (ס) אלא הרחיקו מניית עבי הכחל של צד פנים והעמידו לשפת עבי של צד אחר המבוי³⁹. דעל-ידי-זה נפר להעומדים בחוץ ברשות-הרבים נגד חלל המבוי שהוא לחי³⁸. כנה⁷: (לג) לעומדים בפנים. רוצה לומר, לאותן העומדים תוף המבוי אין הלחי נראית, שאין עשויה בפנים: י (לד) הרחיק מהכחל שלש. אף-על-גב דכבר שפנאו בסעיף ו, חזר ושנאו לאשמועינן שהוא לעכבא: (ה) או שהגביהו מהארץ שלש. הינו אף דאית בלחי עשרה טפחים. והשעם, (ז) אדיפא ממחיצה שנטולה שלשה טפחים מן הארץ, דפסולה משום דהוי מחיצה שהגדיים בוקעין תמחיתה דלא שמה מחיצה. ובלו פשר. מטעם לבד, והוי כמלא ליה מהמקום הפנוי: יא (לו) שגזרמן לו שם מאליו. כגון שיצא בליטה מפתל המבוי בראשו בשער משך גבה עשרה טפחים או שהעמד שם ליתיה ענין, (מ) ואפלו לא קבעו הוא בעצמו אלא מעולם (נט) הוא שם גם-כן פשר, דלחי משום מחיצה, ומחיצה העומדת מאליה פשרה: (לח) כגון שהיה שם לחי אחר וכו'. דהוי לה פאלו אמר 'על זה אני סומך ולא על זה, והוי לה האי פאלו אדחי מתורת לחי⁴¹. נא"ו]: (לט) פאלו סמכו עליו. רוצה לומר, אף-על-פי שלא סמכו עליו בפרוש; אכן אם בפרוש לא סמכו עליו⁴², (ל) כגון שלא טלטלו בשבת שעברה על-ידי לחי זו ולא היה שם לחי אחר, אינו מועיל לשבת הבאה עד שישמכו עליו מערב-שבת בפרוש⁴³: יב (מ) לחי העומד וכו'. שער דכרו כף הוא, דהא דכתב בסעיף יא דלחי העומד מאליו וסמכו עליו מהני, ודוקא אם הלחי אינו בולט לרחבו של מבוי ארבע אמות, אבל אם הוא בולט ויוצא מפתל הבית לרחבו של מבוי ארבע אמות, או נפק לה מתורת לחי למשום שלש בו שער הנכשר של ארץ מבוי שהוא בארבע אמות, ויכולקמה בסעיף כו) ושם כחל מבוי עלה וצריך לחי אחר לפתח המבוי להתירו, אם לא שהמבוי אינו מחזיק רחבו רק שמונה אמות, דאז מתר בלא לחי אחר, דהוי עומד בפרוץ ותחסי המבוי קתום וכו' ובג"ל כסמין שוכ סעיף ט: (מא) מאליו. דאם העמידו לשם לחי, אפלו רחב ארבע אמות הוי לחי, כמו שכתב בהג"ה: (מב) ארבע אמות. דארבע אמות הוי שער כחל מבוי⁴⁴ וליכא הכרא

שער הציון

(כד) תוספות ושאר פוסקים. ולפי זה, אם עשה שתי מחיצות ולחי, דקומא לן בעלמא דלחי משום מחיצה והוי כשלש מחיצות, ומדאוריתא רשות-החזיר הוי לרב פוסקים על-ידי-זה, אם עשה הלחי הנה מצעי אשרה לא יהיה רשות-החזיר ודרק לענין תקון דפן רביעי שהוא מדרבנן שף שעם זה; ואולי דכתומי מקמת שעורה לא הוי אלא מדרבנן ורחמא ופרי-מגדים. עין שם שהארץ כנה: (סג) ולפי טעם זה, אם עושה צורת-הפתח דכיועין קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן, אף-על-גב דסגי בכלן במשהו, מכל מקום אם עשה הקנה שעל גביהן מצעי אשרה לא מהני נפמינ: (כו) רש"י: (מ) הסכמת רב אחרונים: (מא) אלהי רבה בשם עבודת-הקדש. ובלא סמכו עליו, אפלו עשאו הוא בעצמו, כיון שלא קבעו לשם לחי לא מהני: (נט) כגון ששול דהוי שער אלו: (ל) מנרבנתה וש"א:

הלכות שַׁת סִימָן שֶׁמֶן

ביאורים ומוספים

(משנ"ב ס"ק כט)

לא תשיב הנאה מה שנקנה עליהה הטר טלטול²⁸.

28) טעם נוסף כתבו הא"ר (ס"ק י) והפמ"ג (משב"ז ס"ק ה) והנתיב חיים (על הט"ז ס"ק ה), משום שמצוות לאו ליהנות ניתנו.

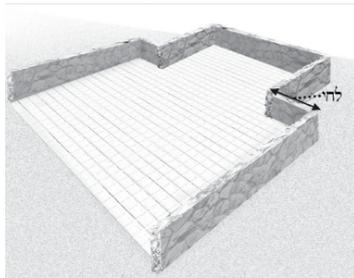
(משנ"ב ס"ק לב)

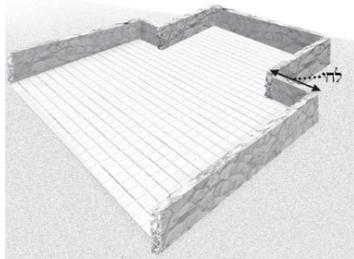
אָלָא הרחיקו מְנִית עֵבִי הַפְתָּל שֶׁל צַד פְּנִים וְהַעֲמִידוּ לַשֶּׁפֶת עֵבִי שֶׁל צַד אַחֲרֵי הַמְּבֹיָה.

29) ואם העמיד את הלחי דבוק לכותל מאחוריו כמו צורת האות ת' כזה , דעת הבי"ח (ד"ה לא שנא) שנחלקו בזה רש"י (עירובין ט, ב ד"ה נראה) והתוס' (שם רש"י) (שם) שלפי רש"י שפירש שנראה הכוונה שפירש כנגד כותלי המבוי היינו צורת אות ת', ולפי התוס' שפירשו שנראה מבחוץ הכוונה שהוא נראה לעומדים כנגד חלל המבוי, לא מועיל באופן זה.

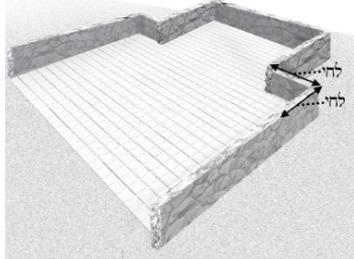
דעת הבי"ח, שלכל הדעות לא מועיל לחי באופן זה ואינו נחשב לנראה מבחוץ. ולשיטתו פירש, שלחי הנראה מבחוץ הכוונה שהעמיד את הלחי כנגד עובי הכותל, ונחלקו רש"י ותוס' אם הוא לצד חוץ או לצד פנים. ולהלכה פסק השו"ע כדעת התוס', שנראה מבחוץ הכוונה כנגד חלל המבוי, והמשנ"ב פירש שהוא כדעת הבי"ח שהעמידו לצד חוץ.

והיינו בחצר קטנה שנפרצה לגדולה וכותלי הקטנה אינם נכנסים לגדולה כזה , שאו פני כותלי הקטנה שהם הדופן של הגדולה נחשבים כלחי ופס להתיר את הקטנה, כמבואר בשו"ע (לעיל סי' שס סוף ס"ג, ולקמן סי' שעד ס"ג). וטעם הדבר, משום שאומרים מייגו שמועיל דופן זה להתיר את הגדולה, הריהו מועיל גם להתיר את הקטנה, כמבואר בתוס' (עירובין כד, ב ד"ה ההיא) ובמהרש"א (שם ט, ב), וכן כתב המשגיב לקמן (סי' שסה ס"ק כד).

ודעת החו"א (שם סי' פח ס"ק יא), שאם בצד אחד החצר הגדולה רחבה מהקטנה פחות מד' אמות, ניתרת החצר הקטנה על ידי לחי זה גם בלא מייגו (כדעת הרשב"א והריטב"א עירובין כד, א). ואף שפסק השו"ע שלחי הנראה מבחוץ אינו מועיל להתיר, בחצר קטנה וגדולה גם צידי אורך הגדולה נחשבים ללחי ועל ידם נעשה שם גימום [=שיקוע], ולחי זה נראה מבחוץ כזה , [כן מבואר בדבריו (שם סי' סו ס"ק ה ו-ג, וסי' סז ס"ק יא-יב ו-יד ו-כג, וסי' ע ס"ק טו)]. אמנם דעת המשנ"ב (שם), שרק פני הקטנה הפונה לגדולה הוא הלחי, וכיון שאין מועיל לחי כזה, צריך לפרש שמועיל על ידי מייגו [ונראה מה שכתבנו בזה לעיל סי' שנח ס"ק צו, ולקמן סי' שסה שם].

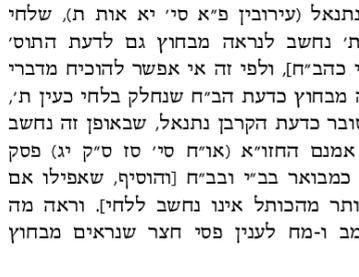
ואם יש למבוי לחי על ידי גוד אסיק, כתב החו"א (שם סי' סה ס"ק ט) שמועיל. ומימ' בלחי הנראה מבחוץ על ידי גוד אסיק, כתב הביה"ל לקמן (סי' שעד ס"ד ד"ה שנפרץ) בשם הריטב"א שאינו מועיל.

(משנ"ב שם)

דְּעַל-תִּירְיָה נָכַר לְהַעֲמִידִים בְּחוּץ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּיבִים נֶגְדַּ חֲלָל הַמְּבֹיָה שֶׁהוּא לְחִי³⁰.

המשך בעמוד הבא

30) ואם הרחיק את הלחי מכותל המבוי לצד רשות הרבים כזה , כתב החו"א (אור"ח סי' סז ס"ק ו) שאם אין כותל בצד השני שכנגד האויר שבין הלחי למבוי, הרי הלחי פסול אפילו אם הרחיקו פחות אמנם שיטת הקרבן נתנאל (עירובין פ"א סי' יא אות ת), שלחי העשוי בצורת אות ת' נחשב לנראה מבחוץ גם לדעת התוס' [ופירש את דברי רש"י כהב"ח], ולפי זה אי אפשר להוכיח מדברי המשגיב שביאר נראה מבחוץ כדעת הבי"ח שנחלק בלחי כעין ת', משום שיתכן שהוא סובר כדעת הקרבן נתנאל, שבאופן זה נחשב ללחי לכל השיטות. אמנם החו"א (אור"ח סי' סז ס"ק יג) פסק שלחי כעין ת' פסול, כמבואר בב"י ובב"ח [והוסיף, שאפילו אם הוא גבוה או נמוך יותר מהכותל אינו נחשב ללחי]. וראה מה שכתבנו להלן ס"ק מב ו-מח לענין פסי חצר שנראים מבחוץ ושווים מבפנים.

אמנם יש אופן שמועילים לחי או פס כעין ת' לכל השיטות,

הַלְבוּת שֶׁת סִימָן שֶׁסָג

ביאורים ומוספים המשך

ואם מבעוד יום היו פתח המבוי שני לחיים שעמדו מאליהם ונפל אחד מהם בשבת, כתב התוספת שבת (סי' כ) שיש להקל [כדעת הרשב"א] לסמוך על הלחי האחר, משום שרק בהעמיד הוא עזר לחי הוכיח בזה שאינו סומך על הלחי האחר, אבל כששניהם עמדו מאליהם, יש לומר שסמך מערב שבת על שניהם.

[משנ"ב ס"ק טז]

אָכֵן אִם בְּפִרוּשׁ לֹא סָמְכוּ עָלָיו⁸².

32) ואם היו למבוי שני לחיים, אחד שנראה מבפנים ואינו נראה מבחוץ, והאחר נראה מבחוץ ואינו נראה מבפנים, ונפל בשבת הלחי שנראה מבפנים ואינו נראה מבחוץ, כתב התוספת שבת (סי' ב) שיתכן שאי אפשר לסמוך על הלחי שנראה מבחוץ, משום שמשמתא סמכו יותר על הלחי שנראה מבפנים שמועיל לכל הדעות, ולא על הלחי שנראה מבחוץ שנחלקו בו הראשונים, אף שלהלכה פסק השו"ע (סי' טז) שמועיל.

[משנ"ב שם]

עַד שֵׁיִסְמְכוּ עָלָיו מְעַרְבֵי שֶׁת בְּפִרוּשׁ⁸³.

33) ואם קטן סמך עליו, כתב התוספת שבת (סי' יט) שאינו מועיל, כיון שאין לו מחשבה [כמבואר בדבריו בהקדמה לסי' שח, מדברי הגמרא (חולין יג, א), וכן כתבו הגמ"א (אוי"ח סי' מב סי' ד) והמשנ"ב שם (סי' יג)].

[ביה"ל ד"ה אהל]

לְסַמֵּךְ עָלָיו⁸⁴.

34) ולענין צורת הפתח, כתב במשנ"ב להלן (סי' קיג) בפשיטות שצריך שיסמכו עליה מערב שבת, מאידך, דעת החו"א (או"ח סי' עז סי' א, וסי' ע ס"ק כה) שלא צריך שיסמכו עליה מערב שבת, וכן דעת הבית מאיר והתוספות שבת המובאים להלן.

ולענין פסי חצר האם צריך שיסמכו עליהם מערב שבת, הרע"א (הגהות שו"ע סי"א, ושו"ת מהדו"ק סי' לה) הסתפק בדבר, והביא ראיה שאין צריך לסמוך עליהם מדברי הגמרא (עירובין צג, ב) לגבי חצר קטנה שנפרצה לגדולה בשבת, שהחצר הגדולה מותרת על ידי הגיפופין שבינה לבין הקטנה מדין פסים, אפילו שלא סמכו עליהם מערב שבת. אמנם כתב שיש לחלק בין חצר קטנה וגדולה ששם הרי סמכו מערב שבת על כל המחיצה, והגיפופין שנשארו הם חלק ממחיצה זו, לבין פסים שלא סמכו עליהם כלל מערב שבת, וסיים, שמ"מ מדברי הגמרא הנ"ל מוכח או שבפסי חצר לא צריך שיסמכו עליהם מערב שבת, או שבאופן שסמכו על המחיצה מערב שבת ונשאר חלק ממנה שיכול להועיל מדין לחי או פסים, הרי זה נחשב שסמכו עליהם מערב שבת.

וכתב על פי זה (בשו"ת שם), שבצורת הפתח שהתקלקל המשקוף בשבת וותרו שני הלחיים יש להקל ממה נפשך, או משום שנחשב שסמך על לחיים אלו כיון שהם חלק מצורת הפתח שסמך עליה, או שעל פסי חצר אין צריך לסמוך מבעוד יום, ומבואר שלנו דינם כחצרות כיון שאין בתים וחצרות פתוחים לתוכם [כמבואר בשו"ע להלן סכ"ו].

אמנם, דעת הבית מאיר (סי"א) שפסי חצר נחשבים למחיצה גמורה, ואין צריך לסמוך עליהם מבעוד יום, וכן כתב התוספת שבת (סי' כב), וכן דעת החו"א (אוי"ח סי' סה סי' מח, וסי' ע סי' א).

המשך בעמוד הבא

מג' טפחים מהכותל, כיון שכרמלית מפסיקה ביניהם. ודעת שו"ע הרב (סט"ו) והתוספת שבת (סי' טז) שכל שהוא תוך ג' טפחים לכותל הרי זה כשר, וכן מבואר ברשב"א בעבודת הקודש (שער א סס"ו). אבל אם הכותל השני של המבוי ארוך יותר ונמשך כנגד הלחי הרי זה כשר, כיון שהלחי מאריך את דופן המבוי שבצד השני. אמנם גם באופן זה, אם הרחיק את הלחי מהכותל יותר מג' טפחים, דינו כמבוי שנפרץ מצידו כלפי ראשו ולא נשארו ד' טפחים מהפריצה עד לראש המבוי, שדינו מבוארים בשו"ע לקמן (סי' ססה סי"א) שאם לא נשאר בראש המבוי פס ד' טפחים, פוסלת בו פריצה שגודלה ג' טפחים.

ואם העמיד את הלחי רחוק מן הכותל גם לצד חלל המבוי וגם לצד רשות הרבים כזה כתב החו"א (שם) שנראה לומר שאם אין באלכסון שמן הכותל ללחי ד' טפחים [שוהו שיעור פריצה בקרן זוית], יש דופן כנגדו בצד השני, הריהו מועיל ללחי, שנחשב כאילו כותל המבוי בצד מחיצת האלכסון. והוסיף, שבאופן זה אם עשו שם מחיצה כזה , מחיצת האלכסון יכולה להיחשב כלחי וסיים בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק לח]

וְהָיָה לָהּ הָאֵי קְאֻלָּא אֲדָחִי מְתוּרְתָ לְחֵי⁸¹.

81) ואם המבוי היה סתום כמחיצה ונפלה ונשאר מקצתה, הסתפק הרע"א (הגהות שו"ע ושו"ת מהדו"ק סי' לה) אם אפשר לדון את החלק שנשתתיר כלחי כיון שהוא חלק ממחיצה שסמך עליה מערב שבת, או שאינו מועיל כיון שצריך שיסמוך עליו כלחי מבעוד יום. ודעת התוספת שבת (סי' כ) והבית מאיר (סי"א) שאם לא סמך עליו אינו נדון כלחי, וכן מבואר בביה"ל לעיל (סי' ד"ה ובלבד).

וכן בצורת הפתח שנפל הקנה העליון ונשארו שני הלחיים שבצדדים, הסתפק הרע"א (שו"ת שם) אם הם מועילים מדין לחי, או שאינם מועילים כיון שהעמידם לשם צורת הפתח שדינה כמחיצה ולא כלחי. מאידך התוספת שבת (סי' כא) כתב, שאף לשיטתו שבמחיצה שנפלה אין הנשאר ממנה נחשב ללחי, מ"מ יתכן שבצורת הפתח יחשבו הקנים שבצדדים ללחיים, משום שגם מתחילה סמכו עליהם לשם לחי, שהרי צורת הפתח צריכה לחי מכאן ולחי מכאן.

הלכות שַׁבַּת סִימָן שֶׁסָג

ביאורים ומוספים המשך

[שו"ע סי"ב]

יעֲשֶׂנוּ מַעַט עֲבָדָה אוֹ דָק יוֹתֵר מִהַקְלִיטָה³⁶].

בדפי הרי"ף) לא העתיק פירוש זה, ונמשכו אחריו הטור והשר"ע. ובטעם הדבר נחלקו האחרונים, הב"ח (ד"ה ויעשונו) כתב שאין הרגילות לעשות לחי גבוה יותר או נמוך יותר. עוד כתב, שדעת הרי"ף שלחי גבוה או נמוך מעט אינו ניכר כל כך לבני המבוי, ולכן אינו מועיל. והעולת שבת (ס"ק י ו-כא) כתב, שבלחי הגבוה יותר מקיר המבוי אין שינוי אלא למעלה על ידי שהוא גבוה, אולם בתחתית המחיצה אין שום שינוי ואינו ניכר שם שהוא לחי, ולכן הרי זה נחשב כאילו אין לחי למטה. וכן כתב התוספת שבת (ס"ק כד), שמסתימת הפוסקים משמע שנחלקו על פירוש הראשון של רש"י. עוד כתב הב"ח, שלשיטתו שמועיל לחי הסמוך לכותל שאורכו ארבע אמות אם הוא גבוה יותר מהכותל שבצידו, כמו כן בסתם מבוי אם העמיד לחי כהמשך לכותל המבוי והלחי גבוה יותר מהכותל או שהוא נמוך ממנו הרי זה מועיל. אמנם, החו"א (שם) כתב, שבאופן זה שהוא המשך של הכותל הצדדי דאי אינו מועיל. וראה בספר בינת שמחה (מכתב א אות ב, ומכתב ב אות טו) שהאריך בזה.

[משנ"ב ס"ק מב]

דְּאֶרְבַּע אַמּוֹת הָיִי שְׁעוֹר כְּתֵל קְבוּי³⁷].

37) ולענין פסי חצר שאורכם ד' אמות, נחלקו הראשונים. התוס' (עירובין ה, ב ד"ה אינו דין) הביאו ששיטת רש"י שאינם נדונים משום פס אלא ככותלי מבוי, ופסולים, ואילו שיטת הרי"ף שהם נדונים משום פסים, משום שהיתר פס בחצר הוא מדין מחיצה, ולכן גם אם הוא ארוך ד' אמות הריהו מועיל כמחיצה להתיר את החצר, מה שאין כן לחי מתיר מדין היכר, ולכן אינו מתיר כשאורכו ד' אמות, שכן בשיעור זה אינו היכר. אמנם הריטב"א (שם ד"ה ומה) כתב, שגם לדעת רש"י פס ד' אמות מתיר בחצר, וכן פסק הרעק"א (הגהות שו"ע ס"ב).

שכיון שהוא ארוך ד' אמות אינו ניכר שהוא לחי, ולענין זה די לנו במה שהוא בולט להיות ניכר ושיחשב הכל ללחי. והסתפק שם האם צריך להעמיד תוספת זו לשם לחי, או שאפילו אם היתה תוספת זו מכבר, סומכים עליה. וכתב, שאם הכותל צר בסופו כלפי פנים או כלפי חוץ, הרי הוא כלחי הנראה מבפנים או בחוץ, ואפשר לסמוך עליו אפילו היה מתחילה כן.

38) וכתב רש"י (עירובין ה, ב ד"ה דמטפי) בפירוש הראשון, שכמו כן יכול לעשות את הלחי יותר גבוה או יותר נמוך מכותל המבוי, והעתיקו הבי"י (ד"ה ומיהו אפילו) להלכה. אמנם הרי"ף (עירובין א, ב

הלכות שַׁת סִימָן שֶׁסָג

ביאורים ומוספים

(רמ"א סי"ב)

דאית לה קלא³⁸.

טפחים מתיר משום שהוא מחיצה, ומחיצה אינה מועילה כשהיא נראית מבחוץ. והגרש"ב וולנברג השיב לו, שבחזו"א (שם סי' עד ס"ק יב) מפורש שגם פס ד' כשר בנראה מבחוץ. וראה שם עוד בענין זה.

(שו"ע סי"ד)

וְצָרִיךְ שְׂפִיטָנָה עַל פֶּתְלֵי הַמְּבֹיִם⁴³.

43 כזה

(משנ"ב ס"ק מג)

לא גרע מלחי דעלמא³⁹.

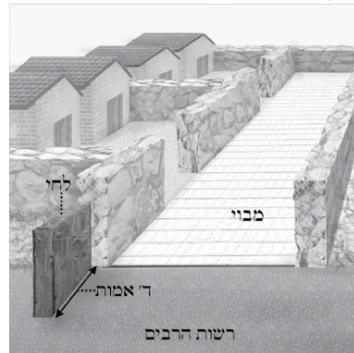
38 ובאופן שלא העמידו את הכותל לשם לחי, הסתפק הדעת תורה (סי"ג ד"ה דאית) האם מועילה הכוזה שהכותל משמש ללחי, או שצריך דוקא שהקול יגיע על ידי ההעמדה לשם לחי.

39 ואפילו אם לא העמיד את כל הדי' אמות, אלא שמתחילה היה בפתח המבוי כותל פחות מד' אמות, והוסיף עליו לשם לחי ונעשה ארוך יותר מד' אמות, כתב החזו"א (או"ח סי' סז ס"ק יג) שמועיל, שהרי זה כעשה את כולו לשם לחי.

(משנ"ב ס"ק מז)

ארבע אמות נדון משום מבוי⁴⁰.

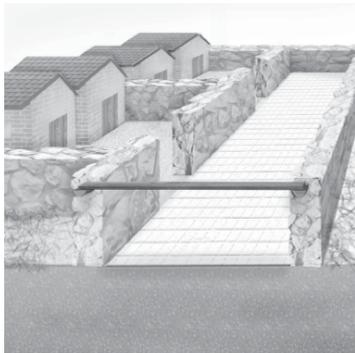
40 כזה

(משנ"ב ס"ק נא)

היני, שמתב שני יתדות בשני הקתלים מזה ומזה לצד רשות-הרבים⁴⁴.

44 כזה

(משנ"ב שם)

כן מבוי שצדקה לאורך המבוי לפניו להניח קטנים הרבה וצופים בפחות משלשה טפחים זה אצל זה במשך ארבע אמות⁴¹.

41 כזה

(שעה"צ ס"ק לז)

ואיני יודע אמאי לא קתבו דקא אית קנה נמי צורת הפתח⁴⁵.

45 ולכאורה צריך לומר שכוונתו באופן שעובי היתדות אינו כנגד כל הכותל שניכר מבחוץ שאינם חלק ממנו, שאם עוביים הוא כעובי הכותל הריהם נחשבים להמשך של הכותל ולא ללחיים של צורת הפתח. אמנם דעת החזו"א (או"ח סי' ע ס"ק טז-יז) שהקנים של צורת הפתח צריכים לסתום מקצת מפתח המבוי, ואם העמידם כנגד עובי הכותל הרי זה פסול אף אם ניכר מבחוץ שאינם המשך של הכותל.

(ביה"ל ד"ה פסולה)

אפשר דקנה אפלו עמד מאלי גס פן מקר⁴⁶, וצריך עיין⁴⁷.

46 והדעת תורה (סט"ו ד"ה אם) כתב, שכאן מדובר בקורה עגולה או משופעת שאין אומרים בה 'פי תקרה יורד וסותם', וכמו שנתבאר בשו"ע לעיל (סי' שסא ס"ב).

47 ולכאורה יהיה נפקא מינה בדבר זה באופן שיש בסוף הרשות גשר, האם אפשר לסמוך עליו להתיר את הרשות מדין 'פי תקרה', המשך במילואים עמוד 9

(משנ"ב ס"ק מח)

ומקוץ כמזקיף עוד על הפתל⁴².

42 ופסי חצר שהעמידם באופן שהם נראים מבחוץ ונמשכים ד' אמות, כתב החזו"א (או"ח סי' סז ס"ק ח) שמדברי התוס' (עירובין ט, ב ד"ה כותל) מוכח שכשר. וביאר הטעם, משום שפסים מתירים מדין מחיצה, והיכר מחיצה יש גם ביותר מד' אמות. והגר"ח קניבסקי (מכתבים) שבסוף ספר בינת שמחה מכתב א ס"ק א) כתב לחדש, שהיינו דוקא בהניח שני פסים של חצר, אבל אם הניח פס אחד שרחב ד' טפחים אין מועיל בנראה מבחוץ, ומשום שפס ד'

הלכות שבת סימן שסג

רכא

באר הגולה

ח שם מימדא דרב
הניא ט פתח
י משנה שם י"א
כ שם ח' בנזקא
דקרא
הר"ף
והרא"ש והרמב"ם
בפרק י' ל' הרא"ש
שם גבי לחי העומד
מאליו וסבך הסנייד
בפרק י' בשם
הרשב"א מ' משנה
שם י"ג ב' שם בנזקא
פ' וקרב תיא בר אשי
ס' משנה שם י"ג
וכתב"מ קמא

לשם לחי: הגה ואם העמידו לשם לחי, דאית לה קלא³⁸⁸ שתקנו לחי למבוי זה, (מג) אפלו רחב ארבע אמות הני לחי: **לג לחי** (מד) המושך עם דפנו של מבוי שהעמידו הדין כנגד עכי הכתל, ד' פשוה מבפנים ונראה מבחוץ, (מה) שאין הדין של לחי מקסה כל עכי הדפן, פחות מארבע אמות נדון משום לחי ומשתמש (מו) עם הדין הפנימי, (מז) ארבע אמות נדון משום מבוי (מח) ואסור להשתמש בכל המבוי, שהרי אין כאן לחי: **לד** עוד יש הכשר אחר למבוי הפרוץ ברוח רביעית, (מט) בקורה שנייחנה (נ) על ראש המבוי, [*] וצריך שנייחנה * על כחלי המבוי⁴⁸³, (נא) אכל אם נעץ שתי יתדות אצל המבוי בחוץ אפלו בסמוך לו והניחם עליהם, (נב) פסול: **טו** וצריך שנייחנה כדי להחיר המבוי, (נג) אכל אם לא נעשית לשם כך, (נד) אפלו סמכו עליה מערב שבת * פסולה: **טז** בקורה זו שאמרנו (נה) צריכה שעור, (נו) * ולפיכך אם עשאה (נז) מעצי אשרה, פסולה, דכיון דלשרפה קמא, פתוחי מכתת שעורה: **יז** שעור הקורה,

שערי תשובה

ברב פעמים סוכב הקורה לצד חוץ והפרצה נשארת פתוחה, אין כאן סמכה על הקורה ככל בתורת אמלנתא, ומתחת הקנה שהוא לחי לא מניי לרחב מעשה, וכפרט אם הקנה

[*] וצריך שנייחנה על כחלי המבוי. וכתב בשו"ת נ"ב מ"ח סימן מא בפרצה יותר מ' ועשוי קנים ורופים זה כנגד זה וכל קנה אחר סוכב קורה גדולה כדלת על צירה אף

באור הלכה

בלחי, אם עשאו מתחלה לשם לחי, אפלו לא סמכו עליו מערב שבת גס'כן מהני וגאון יעקב, וכל שפון בדבורת הפתח יש להקל בזה: * **על כחלי המבוי**. בא רק לאפוקי שלא ניחנה מבחוץ, וכדמסיים לקמה, אבל הוא הדין דאפלו כחלל שפיר דמי. ועין לקמה בסעיף כו בבאור הלכה דבדור המתחיל אינו נטר בקורה: * **פסולה**. עין משנה ברורה בשם הפרימגדים דאפלו הקורה רחבה ארבע טפחים גס'כן פסולה, דגם זה הוא משום הכר. והנה לפי מה שהעמקנו לקמן בסעיף כו בבאור הלכה דבדור המתחיל אינו בשם הרשב"א דבקורה ד' טפחים והיתה ראויה לקבל מעזובה, כשרה אפלו למעלה מעשרים אמה, ולא משום הכרא אלא משום דפי תקנה יורד וסוטה, אפשר דבזה אפלו עמד מאליו גס'כן מפרט⁴⁸⁷, וצריך עיון: * **ולפיכך אם עשאה וכי'**. עין בחדושי רבי עקיבא איגר שקתב דאם היה קורה רחב ד', תלמיא בשני הפרוצים של תוספות ערוכין דף פ עמוד ב, דלחרוץ רבי אברהם שם, כיון דבקורה רחב ד' אין צריכה להיות חזקה כדי לקבל ארית וכדלקמה, מהני אפלו מעצי אשרה, עין שם; ולפי מה שקתב הפרימגדים באת ו' קנה שעל גבי צורת הפתח לא מהני לדעת רבי אברהם מעצי אשרה כיון שאינו יכול להתקם באיר אחר שעשאה אפ', אם כן בנדאי גס' בזה לא

משנה ברורה

כלל דהוא לחי, אכל עד ארבע אמות נוכל לחשבו לחי, והוא דסמכו עליו מערב שבת, וכנ"ל בסעיף יא: **(מג) אפלו רחב ארבע אמות**. והוא הדין יותר מזה. והטעם, דמשום דרבה בפתח המבוי בסתימתו, לא גרע מלחי דעלמא³⁸⁸ ורש"י: **לג (מד) המושך עם דפנו וכי'**. לארץ המבוי: **(מה) שאין הדין של לחי מקסה וכי'**. אלא קצר ממנו ונמשך להלאה לצד אחורי המבוי, וכמו שצינו לעיל בסעיף ט במשנה ברורה: **(מו) עם הדין הפנימי**. רוצה לומר, שמתר על ידי הלחי להשתמש בכל המבוי עד הדין הפנימי של הלחי ולא יותר, דאף דקמא לן בסיון ססה סעיף ד דבין הלחיים מתר להשתמש, (ל) הקא שאני, דהא הצד השני קצר מזה, שאין דפן כנגד הלחי: **(מז) ארבע אמות נדון משום מבוי⁴⁸⁰**. דכיון דהוא ארבע אמות, שהוא בעלמא שעור ארץ מבוי, יוצא מתורת לחי ונחשב לכתל מבוי. (ל) וכן מבוי שעשה לארץ המבוי לפנים לחיים נחשב לכתל רצופים בפחות משלשה טפחים זה אצל זה במשך ארבע אמות⁴⁸¹, אינו נטר המבוי בזה, דכיון שהם בפחות משלשה טפחים זה מזה, חשובים בלם ככתל ואין לחי למבוי זה. ומכל מקום אם הלחי הראשון שעומד בקצה המבוי אינו עומד בשוה עם קצה המבוי אלא נמשך קצת מן המבוי ולקנים, נדון משום לחי כיון שגראה מבחוץ: **(מח) ואסור להשתמש**. הנה אסור (לג) אפלו העמד לשם לחי: ואינו דומה להנזק לעיל בסעיף יב דמתירין שם כשהעמידו לשם לחי, דהתם הלא העמידו הכליטה לרחב המבוי ונטסם על ידי צורה פתוחה ועל כן לא גרע מלחי משהו, מה שאין פן הכא דהעמידו לארץ ומחוץ כמוסוף עוד על הכתל⁴⁸²: **יד (מט) בקורה**. שעל ידי זה היה הפך שלא יבואו להחליף ולטלטל ברשות הרבים גמורה, וגם שלא יבואו לטלטל ממנו ו לחוץ: **(נ) על ראש המבוי**. רוצה לומר, בקצה המבוי. ואם העמידו באמצע המבוי, עין לקמן בסעיף לב: **(נא) אכל אם נעץ וכי'**. הינו, שסתם שני יתדות בשני הקתלים מזה ומזה לצד צורת הרבים⁴⁸⁴, ומה שקתב אפלו בסמוך לו, הינו שהיתדות היו קצרות מאד, וממילא כשהניח הקורה עליהם הנה סמוך להקתלים בלא שום הפסק ביניהם, אפלו הכי פסול; והטעם, (ל) דקורה על גבי כתלים בעינן, שאין נראית שגב להכשיר המבוי, אלא כשהוא תוף חללו של מבוי, שאין דרך שום תקנה ושום קורה לתפא אלא על גבי כתלים ולא מבחוץ. ונזקא קורה, (לו) אכל לחי לא בעינן תוף חללו של מבוי אלא אפלו חוץ לחלל המבוי, וכעין החיא דסעיף יג הנ"ל; וטעמא דמלתא, דלחי אפלו עומד בחוץ, נכר שגב להכשיר המבוי, מה שאין פן בקורה, וכנ"ל: **(נב) פסול**. ואם נעץ שתי יתדות בתקוע סמוך לכתלי המבוי מזה ומזה מבחוץ והניח הקורה עליהן, (ל) כשר מטעם לחי ועו"ש וא"ר וש"א: **טו (נג) אכל אם לא וכי'**. פאותו (ל) שנותנין קורה מכתל לכתל לחזק הכתלים, וכל פי האי גונא: **(נד) אפלו סמכו עליה וכי'**. ואף דבלחי קמא לן בסעיף יא דאם סמכו עליו מערב שבת מהני אפלו בעומד מאליו, שאני התם דלחי משום מחיצה, ומחיצה העומדת מאליה גס'כן הני מחיצה, אכל קורה משום הכר, וכשלא הניחה לשם כך לא הני הכר. ועין בפרימגדים שמצדד, דאפלו היה הקורה רחבה ארבעה טפחים גס'כן לא מהני. ועין באור הלכה: **טז (נה) צריכה שעור**. וכדלקמה בסעיף יז: **(נו) ולפיכך וכי'**. והוא הדין (ל) לכל דבר שצריך שעור, כגון מה שנוצר לעיל בסעיף ב: פס של ארבעה טפחים בצד אחר, או טפח מכאן ומכאן⁴⁸¹: **(נז) מעצי אשרה**. שצריכה ישאל, (מ) שאין לה בטול, לא

שער הציור

(ל) מגן אברהם ושי"א: (ל) מגן אברהם בשם הפוסקים: (לג) מגן אברהם ושי"א: וכן מוכח לשון המחבר שקתב שהעמיד חדי' וכי' והגר"א: (לד) כמו שצינו פן מבאר בגמרא ורי"ף ורמב"ם ושאר ראשונים, ולאפוקי אם נעץ שתי יתדות בתקוע והניח קורה עליהן, דהוה דין אחר וכשר מטעם לחי, וכמו שפסק עלת שבת ואלהי רבה ושי"א. ולשון המחבר שקתב "אם נעץ וכי' אפלו בסמוך לו" אינו מדקדק לוי זה, והגם שישבנוהו בדיק בפינים, מכל מקום פשוט דלשנה מורה שנעץ אותם בארץ סמוך להכתלים, ונמשך בזה אחר לשון הטור, ובקצור פסקי הרא"ש מבאר פן להדיא, אכל תמותה שהוא נגד כל הפוסקים, וכבר עמד בזה העלת שבת, עין שם: (ל) ריטב"א: (ל) ריטב"א: (ב) ואינו יודע אמאי לא פתבו דהא לחי בזה נמי צורת הפתח⁴⁸⁶: (ל) בית יוסף: (לט) פרי ציורים: (1) (1) (1)